

KÖNYVBARÁT

1958

244

Krúdy Gyula

Jeői arcképek

(1878—1933)

Nyíregyházán született. Apja, nagyapja fiskális, anyja szegény hentesmester leánya volt.

Nagyatyja ifjú korában hősiiesen küzdött az 1848-as szabadságharcban, s becsülettel vette ki részét a komáromi vár védelmében. Nagyanyja, Radics Mária, férjét követve, markotányosnőként ápolta-gondozta a katonákat. Kossuth, Damjanich, Garibaldi, Klapka nevét, a veresípkások híret a kis Gyula nagyszüleitől hallja először, tőlük tanul meg értük lelkesedni, hazáját már akkor forrón szeretni. (*Hazám tükre, Előre, Az utolsó veresípkás* c. ifjúsági kötetei — ennek hatására íródtak.)

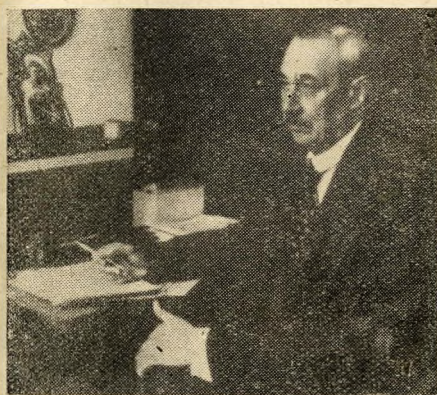
Nagybátyja a legendás Krúdy Kálmán, aki Mikszáthot is megihlette. Kálmán, szépszáll honvédtiszt volt, aki a szabadságharc bukása után, amikor bujdosni kényszerült, betyár lett. Betyár lett, mert bosszút akart állni az árulókon, hitszegőkön. Az így szerzett pénzből (egy fillért sem tartva meg magának) támogatta külhonban sínylődő honfitársait.

Krúdy Gyulának mindvégig ideálja maradt híres rokona. Sokat foglalkozik vele, s róla írja *Az álmok hőse* c. regényét.

Gyulát az apai előrelátás juttatta el cserediáknak Podolinba. Edződni, a világot jobban megismerni és németül tanulni küldte oda elsőszülöttjét, akit ez a környezet oly mélyen megkapott, hogy itt-tartózkodásának három éve és szepességi utazgatásainak élménye egy életen át végigkísérte.

Középkori, történelmi témáit, alakjait, hangulatait többnyire innét merítette. *A podolini kísértet, A podolini takácsné, Utazás a Szepességben, Tizenhat város tizenhat lánya, A szabadság csillaga, Az arany meg az asszony, a Kárpáti kaland*, megannyi *Szindbád* történet, novella, tárcsa színhelye a Felvidék.

Tizenháromesztendőskorában jelenik meg első írása nyomtatásban. Az ötödikes gimnazista Krúdy állandó munkatársa az *Orsova* c. lapnak, s megalapítója a Nyíregyházi Sajtóirodának. Néhány iskolatársával együtt szorgalmasan küldi a híreket Pestre. Hetedikes, nyolcadikos gimnazista korában igen gyakran közlik

novelláit a helyi s a debreceni lapok. Rossz tanuló, csak az irodalom érdekli. Napjai írással és olvasással telnek. Már korán tanúságot tesz riporteri tehetségéről. Ezért Gáspár Imre a *Debreceni Ellenőr*hez szerződteti. Ő az ország legfiatalabb színikritikusa.

Debrecen után Nagyváradon kb. fél évig a *Szabadság* főmunkatársa és korrektora.

1896-ban, a Millenium esztendejében érkezik a fővárosba, s ettől kezdve Budapest írójának vallja magát, anélkül, hogy szeretett Nyírségéhez hűtlenné válna. (Legnagyobb regényei: *A vörös postakocsi, Asszonyágok díja, Hét bagoly* és *Boldogult úrfikoromban* — Pesten játszódnak.) Alig néhány heti itt-tartózkodása után a szakmabeliek zöme már tud létezéséről. Először a *Képes Családi Lapok, Ország Világ, Magyar Szemle, Szabad Szó, Egyetértés, Budapesti Hirlap*nál veti meg a lábát, csakhamar munkatársa lesz a *Fővárosi Lapok, Magyarország, Pesti Napló, Divat Szalon, Magyar Hirlap, Magyar Ujság, Új Idők, Művész Világ, Előkelő Világ, Magyar Génius* c. lapoknak. (Kevés olyan újság volt Magyarországon, ahová az évek folyamán ne írt volna.)

Rengeteg munkája közben mulat, kártyázik, iszik, lóversenyezik és párbajozik, mint egy regényhős. (Regényeit valóban átélte, alakjait élőkről formázta.)

Kortársai szerint „Gyula bácsi mindent tudott”. Honnét volt hát ez a hatalmas tárgy-anyag és adatismerete? Legfőbb forrásai: olvasmányai, kutatásai, megfigyelései, levelezése és ismerőseinek elbeszélései. Ismeretségi köre szétágazó: írók, festők, pincérek, zsokék, trafikosok, bor-